י"א ניסן תשפ"ו, 29.3.2026

דגם תשובות ומסקנות מבגרות חורף תשפ"ו 2026 - שאלון מס' 34215

הבהרה חשובה: יש ללמד את התלמידים את כלל החומר הרלוונטי, בהתאם לתכנית הלימודים המחייבת. התשובות במסמך זה נועדו לשקף את אופן ההערכה במועד היבחנות זה בלבד, ואינן מחליפות את ספרי הלימוד ואת המד"לים (מדריכים למורה). כמו כן, יש להתעדכן באופן שוטף בפרסומי הפיקוח על הוראת האזרחות בנוגע לדגשים, הבהרות, שינויים ועדכונים בתכני הלימוד, בצורת התשאול ובאופן המענה הנדרש בבחינות הבגרות.

- הלוכסנים בתשובות מציינים חלופות

פרק ראשון

על הנבחנים לענות על שלוש מהשאלות 1-4.

ציון 30% | הצג 30% | ציטוט 20% | הסבר 20% - התלמיד הבין את הקשר בין הציטוט לרכיבי ההגדרה של המושג הרלוונטי.

שאלה 1	
ציון	**מדינה יהודית - היבטים משפטיים/חקיקה**
הצג רכיבים נדרשים:	**חוק שעות עבודה ומנוחה** - החוק **מגדיר** את שעות העבודה וימי עבודה ומנוחה **במשק.** - ליהודים נקבעה השבת כיום השבתון השבועי. ללא יהודים בשישי, שבת או -ראשון לפי בחירתו. - השבתה של רוב חיי המסחר והתעשייה במדינה בשבת / **אסור להעסיק** עובד ביום המנוחה על פי דתו. **חוק יסודות המשפט** - במקרים שבהם אין חקיקה ראשית או אין תקדים או יש לקונה / חקיקה שיפוטית בנוגע לשאלה משפטית שנידונה בבית משפט. - השופטים צריכים להכריע על פי "עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של **מורשת ישראל".**

◄ **מרבית התלמידים הציגו את חוק שעות עבודה ומנוחה. מרבית התלמידים לא התייחסו לרכיב הראשון באופן מלא אלא רק חזרו על שם החוק.**

שאלה 2	
ציון	**כללים המבטיחים את אי-תלות (עצמאותה) של הרשות השופטת**
הצג רכיבים נדרשים:	**תנאי העסקת השופטים** - שכר השופטים נקבע על ידי ועדת הכספים של הכנסת. - משך כהונת שופט הוא עד 70 יותר מגיל פרישה. - אסור לשופט לשמש בכל תפקיד פוליטי / אסור לשופט לעבוד בעבודות אחרות או למלא תפקידים ציבוריים. - שופטים נהנים מחסינות. (לא ניתן להעמיד לדין שופט בגין פסקי דין שנתן/פסק). - לא מעבירים שופט במקום כהונתו אלא בהסכמת נשיא בית המשפט העליון או על פי החלטת בית הדין המשמעתי. **אופן בחירת שופטים** - השופטים נבחרים על ידי וועדה לבחירת שופטים. - בוועדה יש נציגות לשלושת הרשויות. - בוועדה יש רוב לנציגות של הרשות השופטת. ◄ **תלמיד שפירט את הרכב הוועדה באופן מלא קיבל ניקוד מלא.**

שאלה 3	
ציון	**עקרון הכרעת הרוב**
הצג רכיבים נדרשים:	- עקרון הקובע שמתוך כמה אפשרויות - נבחרת / מתקבלת זו שרוב האוכלוסייה / רוב הנציגים / רוב המצביעים, תומכים בה. - אסור לרוב לקבל החלטות שפוגעות באופן לא סביר /בלתי מוצדק בזכויות יסוד או בזכויות מיעוט. **הצדקה לחשיבות קיומו של עקרון הכרעת הרוב במשטר דמוקרטי** - הדרך היעילה לסיים ויכוחים בדרכי שלום. - קרובה יותר להחלטת העם / מממשת בצורה הטובה ביותר את עיקרון שלטון העם. - תורם ליציבות השלטון.

◄ **מרבית התלמידים לא הציגו הצדקה לחשיבות קיומה של הכרעת הרוב במשטר דמוקרטי.**

שאלה 4	
ציון	**אחריות מיניסטריאלית ואחריות ממשלתית משותפת**
הצג רכיבים נדרשים:	**<u>נקודת דמיון</u>:** - (של מי) גם באחריות מיניסטריאלית וגם באחריות ממשלתית משותפת האחריות מוטלת על כל שר בממשלה - (כלפי מי) גם באחריות מיניסטריאלית וגם באחריות ממשלתית משותפת האחריות היא כלפי הציבור והכנסת. - שניהם הם ציבוריות ולא משפטיות. **<u>נקודת הבדל</u>:** (על מה) - באחריות מיניסטריאלית האחריות היא ביחס לנושאים שבתחום משרדו ולפעולות סגל עובדיו של כל שר, אף אם נעשו שלא בידיעתו ואילו באחריות ממשלתית משותפת כל שר בממשלה נושא באחריות על כל החלטות הממשלה גם אם התנגד להחלטה מסוימת אך נותר בדעת מיעוט. - באחריות מיניסטריאלית אקטיבית (השר אמור לענות על שאילתות ולתקן ליקויים וכדומה <u>ואילו</u> אחריות משותפת) פסיבי (השר אמור לא לפעול נגד הממשלה)

◄ **שאלה מסוג זה דורשת מיומנות השוואה אותה יש ללמד את התלמידים, ז"א לדעת להשוות הן בדמיון והן בהבדל על פי אותו תבחין / קריטריון. מרבית התלמידים לא ידעו לכתוב בצורה נכונה את נקודת הדמיון.**

פרק שני

על הנבחנים לענות על שתיים מהשאלות 5-7.

ציון 30% | הצג 30% | ציטוט 20% | הסבר 20% - התלמיד הבין את הקשר בין הציטוט לרכיבי ההגדרה של המושג הרלוונטי.

שאלה 5	
ציון	**פנייה למדינות** (ערב) **השכנות**
הצג רכיבים נדרשים:	- מושיטים יד לשלום / שכנות טובה, - לשיתוף פעולה במאמץ לקדם את המזרח התיכון כולו.
ציטוט ביסוס על פי הקטע:	"נחתמה עסקת הייצוא הגדולה ביותר בתולדות המדינה. בעסקה זו סוכם כי ישראל תמכור גז טבעי למצרים." **או** "עסקה זו תגביר היציבות באזורינו" **או** "עסקה זו תתרום לחיזוק הקשרים של ישראל עם מדינות נוספות באזור, ולא רק עם מצרים."
הסבר קישור בין הציטוט למושג:	התלמיד הבין שהחתימה על עסקת גז עם מצרים מהווה ביטוי לשכנות טובה עם המדינות השכנות. או עסקה זו מעצימה את היציבות באזורינו ...תרומה לחיזוק הקשרים עם מדינות באזור, הוא ביטוי לשכנות טובה עם מדינות האזור או ביטוי לקידום המזרח התיכון כולו.

◄ **תלמידים ציינו מדינות ערב במקום המדינות השכנות (קיבלו ניקוד חלקי). מדובר במדינות ערב השכנות לישראל . זה הרעיון בפניה באופן מפורש קריאה לשלום ושכנות טובה.**

<u>הערה כללית -</u> בשאלות בהן נדרשת מיומנות קישור תלמידים רבים אינם מקשרים בין הציטוט לרכיב ההגדרה המתאים, אלא חוזרים במילים שלהם על הציטוט או כותבים שוב את ההגדרה.

- לעיתים תלמידים יודעים לזהות את הציטוט בקטע, אולם במקום להציג הגדרה שנלמדה בביתה הם חוזרים על הציטוט גם בהצגת ההגדרה מה שפוגם מלכתחילה בקישור שלהם.

שאלה 6	
ציון	**תפקיד הממשלה: קביעת מדיניות ויישומה / ביצועה**
הצג רכיבים נדרשים:	- קבלת החלטות / התווית קווי פעולה - מוציאה את ההחלטות לפועל - בתחומים שונים: בענייני פנים וחוץ לדוגמא: חינוך, בריאות, רווחה וכו'.
ציטוט ביסוס על פי הקטע:	"אגף הבחינות במשרד החינוך פועל זה כמה שנים לאיתור העתקות בעבודות שנכתבו והוגשו במסגרת מטלות הבגרות, ובין השאר נעזר לצורך זה בבינה מלאכותית."
הסבר קישור בין הציטוט למושג:	אגף הבחינות במשרד החינוך קיבל החלטה להתמודד עם בעיית העתקות בבחינות שהינן בתחום אחריותו, והוציא את ההחלטה לפועל בתחום החינוך באמצעות שימוש בבינה מלאכותית כדי לאתר העתקות.

◄ **מעט תלמידים בחרו לענות על השאלה ואלו שבחרו בה לא ידעו לענות עליה. לא ברמת הזיהוי ולא ברמת ההצגה.**
<u>המלצה</u> - תפקידי הממשלה הוא נושא חלש יחסית אצל התלמידים. מבלבלים בין קביעת מדיניות ובין חקיקת משנה. מציגים באותן המילים של הציון.

שאלה 7	
ציון	**תפקידי הכנסת: פיקוח וביקורת**
הצג רכיבים נדרשים:	- מהווה מנגנון פיקוח פורמאלי הכנסת מפקחת ומבקרת את מדיניותה ופעולותיה הרשות המבצעת / הממשלה. - אמצעים: אופוזיציה / ועדות / אישור תקציב **או** כלים פרלמנטריים כמו הצבעת אי אמון / שאילתות/ הצעות לסדר היום.
ציטוט	"לאחרונה הועלתה טענה בכנסת כי שרים רבים התעלמו מן השאילתות, על פי הטענה מצב זה מנע מחברי הכנסת למלא את אחד התפקידים החשובים שלהם."
הסבר	שאילתות הם אמצעי לפיקוח של הכנסת על הממשלה / הטענה ששרים מתעלמים מהשאילתות משמעותה שחברי הכנסת אינם יכולים למלא את תפקיד הפיקוח והביקורת על הממשלה.

◄ **תלמידים לא גילו בקיאות בנושא זה. חשוב ללמד את נושא הרשויות בצורה מעמיקה יותר.**

<u>הערה כללית</u> - בשאלות בהן נדרשת מיומנות קישור תלמידים רבים אינם מקשרים בין הציטוט לרכיב ההגדרה המתאים, אלא חוזרים במילים שלהם על הציטוט או כותבים שוב את ההגדרה.

פרק שלישי

על הנבחנים לענות על אחת מן השאלות 8-9

הצג 40% | ציטוט 30% | הסבר 30%

<u>הערה כללית -</u> ישנם תלמידים שמעתיקים חלקים נרחבים מהטקסט. זהו איננו ציטוט. במיוחד כאשר תלמיד לא ידע לקשר. יש להסביר לתלמידים שהעתקת מרבית הקטע אינה מהווה מיומנות ציטוט נדרשת. כמובן שכאשר ישנם מספר ציטוטים אפשריים והתלמיד מעתיק את כולם יקבל את מלוא הנקודות עבור הציטוט.

שאלה 8	**גישה** כלכלית חברתית **סוציאל דמוקרטית**
הצג רכיבים נדרשים:	- **ערך מרכזי:** מדגישה את **השוויון החברתי כלכלי** על פני החירות הכלכלית או מקדמת בשם הסולידריות את השוויון הכלכלי או את **צמצום פערים.** - **אחריות המדינה:** במקרה הצורך הפרט יכול להישען על סיוע חברתי כלכלי מהמדינה או הדגשת - **האחריות של המדינה כלפי החלש** או המדינה מבטיחה קיום בסיסי בכבוד לכל אדם או מדינת רווחה או מחויבת ליצור רשת ביטחון -סוציאלי רחבה / מחויבת להבטיח קיום בסיסי בכבוד לכל אדם. - **מידת מעורבות המדינה**: המדינה **מעורבת בתחום החברתי כלכלי במידה רבה** למשל באמצעות: סבסוד, שירותים , הענקת שירותים חברתיים, חקיקה חברתית, הלאמה / תמיכה במיסוי גבוה על העשירונים העליונים.
ציטוט	"ממדני הבטיח לעצור את עליית שכר הדירה בעיר" או "לקבוע כי החינוך לילדים עד גיל 6 יהיה חינם" **או** "נטיל מיסים על התאגידים ועל העשירון העליון."
הסבר	עצירת עליית שכר הדירה **או** קביעת חינוך חינם לילדים עד גיל 6 **או** הטלת מיסים על העשירים הם ביטוי **להתערבות רבה של המדינה בתחום הכלכלי חברתי**. **או** עצירת עליית שכר הדירה **או** קביעת חינוך חינם לילדים עד גיל 6 הם ביטוי **לאחריות של המדינה** לאספקה של שירותים חברתיים מהמדינה **לחלש**. או עצירת עליית שכר הדירה מהווה ביטוי **לצמצום פערים כלכליים** חברתיים או הדגשת ערך **השוויון הכלכלי.**

◄ **חשוב לציין כי ישנם תלמידים שלא קישרו בין הציטוט לרכיב ההגדרה המתאים, דוגמא לקישור נכון: העברת אמצעי ייצור לידי מוסדות המדינה המהווה הלאמה ומבטא מעורבות רבה של המדינה בכלכלה ולא צמצום פערים חברתיים.**

שאלה 9	עקרון הפרדת רשויות
הצג רכיבים נדרשים:	- פיצול הכוח השלטוני לשלוש רשויות: מחוקקת, מבצעת, ושופטת. - במטרה להגביל את השלטון ולמנוע את ריכוז הכוח בידי גורם שלטוני אחד על מנת לקדם הגנה על זכויות האדם. - לכל רשות יש סמכויות ייחודיות בתחומה אך הן אינן מוחלטות מהווה ביטוי לעירוב סמכויות **או** מתקיימים בין הרשויות יחסי איזון וריסון, פיקוח ובקרה **או** מערכת של איזונים ובלמים.
ציטוט	"בעקבות החלטת הממשלה הוגשה עתירה לבג"ץ ובה דרישה שיורה לממשלה לבטל את ההחלטה בשל חשש שההשתלטות תסכן את החטופים בעזה" או "אשר על כן, משוועדת השרים שקלה את כלל השיקולים הרלוונטיים, אין מקום להתערבותנו בהחלטה שהתקבלה" **או** "לבית משפט זה אין הכלים לערוך את האיזון בין כלל השיקולים הנדרשים לצורך קבלת ההחלטה בנושא, וממילא אין מקום שנעשה כן" **או** "סבורני כי משעה שגורמי הרשות המבצעת שמעו את כלל גורמי המקצוע הרלוונטיים, ושקלו את כלל השיקולים הנדרשים לנושא אין מקום להתערבות שיפוטית בהחלטה שהתקבלה בעקבות כך." **או** "עצם קיום הדיון בעתירה עלול ליצור רושם מוטעה בנוגע להתערבותו של בית משפט זה בסוגיות מסוג הסוגיה שלנו, ומכאן שראוי לדעתי להימנע מקיום דיון כאמור" **או** "אשר לבית משפט זה אין הכלים להתערב בו."
הסבר	<u>לדוגמה</u>: אין מקום להתערבות שיפוטית בהחלטה שהתקבלה בעקבות כך, היא ביטוי שלכל רשות יש סמכויות ייחודיות בתחומה ולכן צריך שרשות אחת לא תתערב בעבודת רשות אחרת.

◄ **בטקסט יש עוגנים/ציטוטים רבים לעיקרון הפרדת הרשויות על התלמיד לקשר בין העוגן שבחר לבין הרכיב הרלבנטי בהגדרה.**